

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำพูน

1. หน่วยงานรับผิดชอบ

1.1 หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.2 หน่วยงานบูรณาการ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์/ นโยบาย

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม

2.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนย่อยของแผนแม่บท แผนแม่บท 15 พลังทางสังคม

ประเด็นแผนย่อย 4.1.1 การเสริมสร้างทุนทางสังคม

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 หมายความว่า 9 ไทยมีความยากจน

ข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม

2.4 นโยบายหลักด้าน การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติ

พระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์

3. หลักการและเหตุผล

การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำพูน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 127,058 ไร่ หรือ 204 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอเวียงหนองล่อง ประกอบด้วย 32 หมู่บ้าน 6 ตำบล มีราษฎรประมาณ 22,762 คน หรือ 8,641 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สำหรับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ควบคุมการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย พัฒนาระบบสาธารณูปโภคยกระดับรายได้ และความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ โดยดำเนินการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำ และมุ่งเน้นให้เกิดการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะป่าไม้ให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎรเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

ในระยะแรกของการดำเนินงานประกอบด้วย 6 แผนงานหลัก คือ แผนงานทรัพยากรป่าไม้ แผนงานทรัพยากรน้ำ แผนงานทรัพยากรดิน แผนงานพัฒนาเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภค แผนงานพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตร แผนพัฒนาสังคม และ 1 แผนงานรอง คือ แผนงานด้านการบริหารโครงการ ซึ่งในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานแนวทางดำเนินการในลักษณะโครงการความร่วมมือระหว่างส่วนราชการต่างๆ โดยใช้แผนที่ฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ ในส่วนของ ส.ป.ก. มีบทบาทในการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระเบียบชุมชน และจัดแบ่งพื้นที่ทำกินและพื้นที่อาศัยให้แก่ราษฎรที่ยากจน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส.ป.ก. ได้ขับเคลื่อนกระบวนการตามแนวพระราชดำริ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง นอกเหนือจากกิจกรรมหลักจัดที่ดินซึ่งเป็นภารกิจหลัก ส.ป.ก. ยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการ

ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนและการปลูกไม้เศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในรูปแบบต่างๆ เช่น การพัฒนาพื้นที่ด้วยโครงการขับเคลื่อนชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งชื่อเดิมใช้ชื่อว่า “นิคมเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” เพื่อปรับโครงสร้างการผลิต การพัฒนาการใช้ที่ดิน ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่างๆ เป็นต้น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรแบบธรรมชาติ ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะด้านการผลิตเชื้อจุลินทรีย์ธรรมชาติซึ่งมีความโดดเด่น นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ และการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ตลอดจนงานโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ด้วย

พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ แม้ว่ากิจกรรมการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรจะสำเร็จแล้ว แต่ในด้านการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับองค์ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

ส.ป.ก. พิจารณาถึงปัญหาที่พบถึงแม้ว่าการกิจการจัดที่ดินจะดำเนินการแล้วเสร็จไปตามวัตถุประสงค์ แต่ก็ต้องดำเนินการพัฒนาในส่วนของอาชีพด้วยเนื่องจากเกษตรกรยังขาดแคลนองค์ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมในการนำไปปรับใช้ตามภูมิสังคมของเกษตรกรเอง การฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกร และพัฒนาศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรแบบธรรมชาติ จึงเป็นวิธีที่เหมาะสม ท้ายที่สุดแล้วเมื่อเกษตรกรมีความรู้ก็จะสามารถถ่ายทอดให้เกษตรกรด้วยกันได้เป็นการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนโดยมีเกษตรกรเป็นกลไกสำคัญ ทั้งนี้ ส.ป.ก. จะขับเคลื่อนงานพัฒนาเกษตรกรตามห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) มีการวิเคราะห์ศักยภาพและตลาดเพื่อจัดการระบบผลิตให้ตรงเป้าหมาย และดำเนินงานอย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรในพื้นที่ดำเนินงานอย่างยั่งยืน

4. วัตถุประสงค์

- 4.1 เพื่อจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ตลอดจนยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น
- 4.2 เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และพัฒนารายได้เกษตรกรรายแปลง
- 4.3 เพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ป่าไม้ และสร้างจิตสำนึกให้ราษฎร มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินการ

เกษตรกร/ทายาทเกษตรกรเป้าหมายในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน จำนวน 40 ราย

6. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอบ้านโฮ่ง, อำเภอป่าซาง และอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

7. วิธีดำเนินการ

- 7.1 สสำรวจความต้องการของเกษตรกร
- 7.2 ประสาน สสำรวจข้อมูลพื้นที่ เกษตรกรเป้าหมาย/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงโครงการ
- 7.3 ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 40 ราย
- 7.4 กิจกรรม สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7.5 กิจกรรมต่อเนื่องศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรธรรมชาติ (พัฒนาศูนย์แม่อาวฯ)
- 7.6 คัดเลือกเกษตรกรตัวอย่างและสนับสนุนปัจจัยการผลิต จำนวน 1 ราย
- 7.7 การรายงานผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำเดือนในระบบ

Google sheet จัดทำรายงานผลประจำปี

- 7.8 การติดตามประเมินผลเกษตรกรตามแบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม
- 7.9 การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการ
- 7.10 การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด/ส่วนกลาง

8. ตัวชี้วัด

8.1 เชิงปริมาณ :

- เกษตรกรเป้าหมายได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน 40 ราย

8.2 เชิงคุณภาพ :

- เกษตรกรเป้าหมาย น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลจริงไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60

8.3 ผลสัมฤทธิ์ :

- ร้อยละ 60 ของเกษตรกร มีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10

9. งบประมาณ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไปพลางก่อน (ต.ค.66 - พ.ค. 67) จำนวนเงิน 902,100 บาท

10. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

1 ตุลาคม 2566 – 31 พฤษภาคม 2567

11. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 11.1 เกษตรกรได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในแปลงตนเอง เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน สามารถสร้างรายได้ ทั้งอาชีพในและนอกภาคการเกษตร
- 11.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม มีการวางแผนจัดการในเรื่องของระบบน้ำกับการทำเกษตร
- 11.3 เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเอง มีรายได้และเกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม